

נמי משום חומרא נקט לה לומר דאפילו מעט חפירה מזקת וחייב עליה. מה שאין כן בשור ובאש. כי העגל הקטן וגחלת עמו (מה) (מד) אין מהם ההיזק ולא ימצא מהם חיוב כבוד.

ואע"פ שפרשנו בה פרוש אחר למעלה (מה). לפי הענין פרשנו אותו ואין זה הפרוש מכטל את הראשון. כי שניהם קיימין בכור ובכל הדומה לו. עוד יש לומר, דלא קתני בשור אלא חומרי דאיתנהו בכוליה שור. ואם תאמר רוח חיים הרי הוא בכוליה שור וליתנייה. בהוא דרכו לילך ולהזיק איתיה. ודרכו לילך ולהזיק נמי איתיה מועדת. וא"ת אדם מאי טעמא [לא] קתני ליה. ואיכא למימר בנזקי ממונו קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי. ועוד דלא תנא הכא אלא הנך שיש בזה ואין בזה ויש בזה שאין בזה והוא מתהפך בשלשתן. אבל אדם אין חומרות באש שאין באדם. דוק ותשכח. עוד קשיא לי לר' יוחנן דאמר אשו משום חציו וחייב עליו בארבעה דברים. מאי טעמא לא תני בחומר באש על השור ועל הבור. ואיכא למימר משום דלא פסיקא דהיכא דאדליק בהאי חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והזיקה בהצר אחרת ליתה. דהתם (כלומ') [כלו] להו חציו ואינו חייב אלא משום ממונו משום הכי לא קתני.

דף י'. ת"ר הכשרתי מקצת נזקי חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזק. כיצד חפר בור תשעה וכו'. האחרון חייב בין למיתה בין לנזקין. אני תמה על אלו הלשונות הזרות שאמרו בזו המשנה. מה ראו לומר בכאן לשון הכשר והוא לשון קלקול. ועוד מה ראו לומר מבעה. לא באדם ולא בשן. ואמת נראה לי. כי ר' יהודה הנשיא. שסדר המשנה. שמע מי שהיה שינה אדם. ושמע מי שהיה שונה שן וקבע לו לשון העולה לשניהם (מו). אי דבלאו איהו לא מינטר פשיטא וכו'. ולגבי בור ליכא לאקשווי פשיטא דאחרון חייב. דהא בלאו איהו ליכא למיתה. שהרי יש בו נזקין בלא איהו ואפי' הכי הוא חייב בנזקין והראשון פטור וכן כלם. והא דאמרי. ואי בלא איהו מנטר. מאי קא עביד. הכי קאמר מאי קעביד איהו בפשיעותא דידהו דישראל כוליה. כולהו נמי ניחייב. דכולהו שומרים וכולהו פושעים.

(מד) 'אולי מקומה של המלה "מה" הוא אחר המלה היוזק, לומר אין מהם היוזק מה.

(מה) עי' לעיל דף ו. בגמרא.

(מו) ועיין בפירוש המשניות להרמב"ם, שמפרש: הכשר זה של משנה זו שם נופל על תקון הדבר והכנתו לקבל דין מן הדינים. ולפי"ז הכשר הוא לשון הכנה. כי מאחר שנתחייב לשמור, פשיעתו נחשבת כמעשה ההיזק. ואשר לביטוי "מבעה", הוא לשון עתיק ונמצא כבר בחומש השומרוני. על הפסוק: "כי יבער איש וכו'", כתב השומרוני: ואם כל השדה יבעה וכו'. השומרוני משתמש לפי"ז בביטוי "יבעה", וכחירו שלמי שמפרש "מבעה" במשנתנו הוא שן ורגל, וכן כשמואל בבבלי שאמר "מבעה" הוא השן.